Mystický výstup skrze vlastní nitro

Augustin, *Conf.* VII,10:
„Na výzvu těchto [knih platoniků], abych se vrátil sám k sobě, jsem vstoupil pod Tvým vedením do svého nitra a mohl jsem tak učinit, protože jsi se stal mým pomocníkem. Vstoupil jsem a zrakem své duše – jakkoli slabým – jsem právě nad tímto zrakem své duše, nad svojí myslí, uviděl neměnné světlo. Nikoli toto obyčejné světlo ... , nýbrž jiné světlo, docela jiné než všechny tyto věci. Nebylo nad mou myslí jako olej na vodě ani jako nebe nad zemí, nýbrž bylo výše, protože mne samo stvořilo, a já jsem byl níže, protože jsem jím byl stvořen. Kdo zná pravdu, zná i toto světlo, a kdo zná toto světlo, zná věčnost. Láska zná toto světlo. Ó věčná pravdo a pravá lásko a milovaná věčnosti! ... Když jsem Tě poprvé poznal, pozdvihl jsi mne, abych viděl, že jest to, co jsem měl vidět, ale že já ještě nejsem tím, který mohl vidět. Svou mocnou září jsi odrazil slabost mého pohledu a já jsem se zachvěl láskou a hrůzou. Shledal jsem, že jsem daleko od Tebe v říši nepodobnosti, a jako bych uslyšel Tvůj hlas shůry: ‚Jsem pokrmem silných, hleď, abys rostl, a budeš mne požívat. Neproměníš mne v sebe, jako svůj tělesný pokrm, ale ty budeš proměněn ve mne.‘ ... A řekl jsem: ‚Což není pravda ničím, protože se neprostírá ani v konečných, ani v nekonečných rozlohách prostoru?‘ A Ty jsi zvolal z dálky: ‚Jsem, který jsem‘. A já jsem uslyšel, jak člověk slyší ve svém srdci, a již nebyl důvod, proč bych pochyboval, a spíše bych pochyboval o tom, že žiji, než o tom, že existuje pravda, která je poznávána náhledem prostřednictvím stvořených věcí.“

Et inde admonitus redire ad memet ipsum, intravi in intima mea, duce te, et potui, quoniam factus es adiutor meus. intravi et vidi qualicumque oculo animae meae supra eundem oculum animae meae, supra mentem meam, lucem incommutabilem: non hanc vulgarem ... , sed aliud, aliud valde ab istis omnibus. Nec ita erat supra mentem meam, sicut oleum super aquam, nec sicut caelum super terram; sed superior, quia ipsa fecit me, et ego inferior, quia factus ab ea. qui novit veritatem, novit eam, et qui novit eam, novit aeternitatem. caritas novit eam. o aeterna veritas et vera caritas et ara aeternitas! ... et cum te primum cognovi, tu assumsisti me, ut viderem esse, quod viderem, et nondum me esse, qui viderem. et reverberasti infirmitatem aspectus mei, radians in me vehementer, et contremui amore et horrore: et inveni longe me esse a te in regione dissimilitudinis, tamquam audirem vocem tuam de excelso: „cibus sum grandium: cresce et manducabis me. nec tu me in te mutabis sicut cibum carnis tuae, sed tu mutaberis in me.“ ... et dixi: „numquid nihil est veritas, quoniam neque per finita neque per infinita locorum spatia diffusa est?“ et clamasti de longitudo: ego sum qui sum. et audivi, sicut auditur in corde, et non erat prorsus unde dubitarem, faciliusque dubitarem vivere me, quam non esse veritatem, quae per ea, quae facta sunt, intellecta conspicitur.

Augustin, *Conf.* VII,17:
„Byl jsem si v nejvyšší míře jist, že Tvá neviditelná povaha je poznávána od stvoření světa náhledem prostřednictvím stvořených věcí, a to i Tvá věčná moc a Tvé božství. Kladl jsem si otázku, co je důvodem toho, že jsem uznával krásu nebeských či pozemských těl(es) a díky čemu jsem spolehlivě soudil o proměnlivých věcech a říkal: ‚Toto musí být tak, toto musí být jinak.‘ Když jsem tedy hledal, na základě čeho soudím při takovýchto soudech, nalezl jsem neměnnou a pravou věčnost pravdy nad svou proměnlivou myslí. Tak jsem postupně stoupal od tělesných věcí k duši vnímající prostřednictvím těla, a odtud k její vnitřní síle, jíž tělesné smysly poskytují informace o vnějších věcech, ... a odtud opět k mohutnosti diskursivního myšlení, jíž náleží úsudek o tom, co vnímají tělesné smysly. Protože i tato mohutnost ve mně poznala, že je proměnlivá, pozvedla se k reflexivnímu náhledu, a tak odvedla myšlení od jeho obvyklého počínání a oprostila se od roje představ, jenž se jí staví na odpor, aby nalezla světlo, které ji ovlažovalo, když bez jakékoli pochybnosti prohlašovala, že neměnné musí mít přednost

před proměnlivým, aby našla, odkud zná neměnné jako takové – vždyť kdyby ho nějakým způsobem neznala, v žádném případě by mu nemohla s jistotou dát přednost před proměnlivým. Tak dospěla k tomu, co jest, v záblesku, jenž oslepil její pohled naplněný bázní. Tehdy jsem prostřednictvím stvořených věcí náhledem poznal Tvou neviditelnou povahu, neměl jsem však sílu upřít svůj zrak; když jsem byl pro svou slabost vržen zpět a vrátil se k obvyklým způsobům uvažování, nenesl jsem si s sebou nic než láskyplnou vzpomínku, jakoby toužící po pokrmu, jehož vůni jsem ucítil, ale ještě jsem ho nebyl s to jíst.“

eramque certissimus, quod invisibilia tua a constitutione mundi per ea quae facta sunt intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque virtus et divinitas tua. quarens enim, unde adprobarem pulchritudinem corporum sive caelestium sive terrestrium, et quid mihi praesto esset integre de mutabilibus, iudicanti et dicenti, „hoc ita esse debet, illud non ita“: hoc ergo quaerens, unde iudicarem, cum ita iudicarem, inveneram incommutabilem et veram veritatis aeternitatem supra mentem meam conmutabilem. atque ita gradatim a corporibus ad sentientem per corpus animam, atque inde ad eius interiorem vim, cui sensus corporis exteriora nuntiaret ... atque inde rursus ad ratiocinantem potentiam, ad quam refertut iudicandum, quod sumitur a sensibus corporis. quae se quoque in me comperiens mutabilem, erexit se ad intellegentiam suam, et abduxit cogitationem a consuetudine, subtrahens se contradicentibus turbis phantasmatum, ut inveniret, quo lumine aspargeretur, cum sine ulla dubitatione clamaret incommutabile praeferendum esse mutabili, unde nosset ipsum inconmutabile – quod nisi aliquo modo nosset, nullo modo illud mutabili certa praeponeret – et pervenit ad id, quod est, in ictu trepidantis aspectus. tunc vero invisibilia tua per ea quae facta sunt intellecta conspexi, sed aciem figere non evalui, et repercussa infirmitate redditus solitis, non mecum ferebam nisi amantem memoriam et quasi olefacta desiderantem, quae comedere nondum possem.

Otázky k textům:

Jakým způsobem Augustin v obou textech popisuje mystický výstup a jeho vyústění? Jaké stupně v rámci tohoto výstupu rozlišuje? Jakými termíny Augustin charakterizuje Boha, k němuž se vztahuje skrze vlastní niternost, a jaké atributy mu připisuje?